

0+

*"Торо пиалан улыт яндар шўман-влак:
цуло Юмын ужыт" (Мф. 5:8).*

ШҮМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 10-шо (78) №, 2019 ий октябрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ЮМЫН АВА ДЕНЕ ПЫРЛЯ

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийыште йўлашке пурышо крестный ход 8 сентябрьыште, Юмын Аван Владимирский иконыжым Москвашке кондымо кечын, Ежово селасе Мироносицкий монастырь гыч тўналын. Юмын литургийым владыка Иоанн вўден. Тудден пырля иеромонах Серафим (Пасанаев), монастырьын клирикше иерей Михаил Лежнин да протодиакон Михаил Козловский служитленит. Чыла мурым «Благовест» хор йонгалтарен.

Мироносицкий крестный ход тышеч Семеновко села велыш кугу толкын семын тарванен. XVII курымышто ۆрыктарышын мумо Мироносицкий (Царевококшайский) юмоҥа – Марий кундемнан кугу святыныыже. Тудын деке верысе еҥ-влак веле огыл, вес кундемла гычат вашкат. Ик ўдырамаш Санкт-Петербург гыч кажне ийын толеш, юмоҥа дене пырля Йошкар-Оласе чыла храмыште лиеш да 11 кече жапыште уло Медведеве районым эрта.

Мироносицкий юмоҥа дене эртыше крестный ходым Озангысе митрополит Иоасаф эше 1667 ийыштак благословитлен. Кугун жаплыме тиде иконо дене тунам Царевококшайкыште веле огыл, тыгак Козьмодемьянскыште, Чебоксар ден Цивильскыште коштыныт, еҥ-влак шке суртышкышт пуртенит, молебеным эртареныт.

Ежово села гыч Семеновко марте йолын толшо-влакын чурийышт нойымаш дене огыл, а куан тул дене волгалтын. Юмын литургий деч вара 9 сентябрьыште иконым Юмын Аван Тихвинский иконыжо лумеш Йошкар-Оласе храмыш конденит. Кас кумалмаш деч вара тушеч Христос Шочмо лумеш храмыш нангаенит. 10 сентябрьыште Юмын литургий деч вара Юмын Аван Державный иконыжо лумеш Медведевысе храмыш вашкеныт. Юмогам вашлийме кажне черке ончылно пеледышан корно улмо семынак туштат мландым сылне ковер леведын.

Молитвам мурен, кугу толкын гае кайыше калык тўшкам ончен, корно воктене шогышо южо енге шона докан: «Мом төчен нине коштыт, молан күлеш?» Крестный ходын куанжым палыдыме енлан тидым умылаш чынжымак неле. Кужу корным эртыше ик шонгыен деч тудын ийготшым йодыч. Чоян ончалын, тудо «латшымыт» мане. Уло капкылет куан дене темме годым чон латшым ияшын гаяк юарла. Тиде куаным айдемылан Юмын Ава пуа, сандене крестный ходыш коштын тунемше еным, марий манмыла, кеч кочкаш ит пукшо, крестный ходыш гына колто.

Медведевысе храмыште Юмын литургийым служитлымеке, 11 сентябрьыште Нурма села марте тарваненыт. Каныш Краснооктябрьский

посёлкышто чоналтше черке воктене лийын. Юмын Аван Казанский иконыжо лумеш Нурма селан прихожанже-влак мийыше калыкым туге порын вашлийыч, туге чаплын пукшышт, кужу корным эртыметымат, нойыметымат мондет да кас службышто мучаш марте кумал шоget.

Эрлашыжым, 12 сентябрьыште, крестный ход Йошкар-Олашке пörтылын. Владыка Иоанн тудым шкенжын «Троеручице» храмыштыже вашлийын да кас службым эртарен. Службо деч вара крестный ход дене тиде черке йыр эртен, «Мироносицкий» юмогам Вознесенский соборыш конденит.

Ты соборын настоятельже протоиерей Евгений Кутырев да соборын клирикше-влак калык дене пырля 13 сентябрьыште тыште тўшкан кумалыныт да вара юмогам Юмын Ава лумеш Благовещенский кафедральный соборыш нангаенит.

14 сентябрьыште, Черке У ий кечын, тушто Юмын литургийым владыка Иоанн вўден. Службо деч вара крестный ход дене Юмын Аван Успеныйже лумеш храмыш кайыме годым Входеоиерусалимский храм воктене, Православный рўдер ончылно, святой орланыше Татьяна лумеш храм воктене шогалме, чыла вере кумалын, святой вўд дене шыжыктыме. Успенский храмыш пуримо деч ончыч Владыка чылаштым Черке У ий дене саламлыш, Господьын чыла түрлө польшыжлан да крестный ход дене тыге кошташ йоным пуымыжлан Юмын Авалан таум ышташ ўжö.

15 сентябрьыште Успенский храмыште службым протоиерей Сергей Филонов вўден. Службо деч вара Юмын Аван Мироносицкий иконыжым крестный ход дене Йошкар-Оласе Троицкий соборыш нангаенит, кас службо деч вара Воскресенский соборыш кусареныт.

Чудотворный юмогам эрлашыжым, 16 сентябрьыште, крестный ход дене Ежово вельыш, Кузнецово села марте нангаенит. 17 сентябрьыште Азановыш, а 18 сентябрьыште тудым Шке суртышкыжо – Мироносицкий монастырьыш – пörтылтенит.

ХРИСТОС ВЕРЧ ОРЛАНЫШЕ-ВЛАКЫМ ПОРЫН ЖАПЛЕНА

2002 ий 19 сентябрьште Мироносицкий монастырьсе пайрем службо годым епископ Леонидым (Антощенко), священник-влак Адриан Троицкийым, Михаил Березиным святой ликыш пуртымо. Марий кундеммысе священномученик-влак радамым вара эше Анатолий Ивановский, Николай Рюриков да Сергей Стрельников шуеныт.

Мыланна могай шергакан поянлык пуалтын: Марий мландеш орланен колышо да кызит Юмын Престол ончлыно мемнан верч кумал шогышо святой-влакым кажне ийын тиде кечын ты монастырьште кугун пагален шарнена. Нунын лумеш кугу кумалмашке Йошкар-Оласе епархийын чыла священникше погынат. Владыка Иоанн дене пырля Юмын литургийым тений Волжск ден Шернурын епископшо Феофан вуден. Мурым регент Татьяна Чернован вуйлатыме «Благовест» хор мурен. Литургий деч вара храм йыр крестный ход дене эртенит, святой вудым шыжыктенит, Евангелийым лудынит. Мироносицкий монастырьсе храмын улыл приделже Архангел Михаил лумеш святитлыме, сандене 19 сентябрьште тыште кок кугу пайрем иктыш ушна.

Кумалаш толшо-влаклан митрополит Иоанн каласен: «Чыладамат святой обительын престольный пайремже дене саламлем! Юмын Эн яндар Аваже Шкенжын «Мироносицкий» але «Царевококшайский» тусшо дене таче адак тыште. Тудо службыш толшо чыла еным порын вашлиеш, а тыште илыше шужар-влакым духовный мут колыштмаште, угышылыкышто куча. Таче ме Юмын архистратигше Михаиллан да Марий кундеммысе святой священномученик-влаклан таум ыштен кумална. Господь кажнынам сулыкна верч окынен илаш туныктыжо манын, нуно мемнан верч Юмым сорвалат. Господьын суапландарымыже, Пылпомышысо Царицын леведмыже, архистратиг Михайлын да Марий Элысе священномученик-влакын кумалмыштын порылыкшо тендан умбалныда лийышт!»

Владыка Феофан пайремыш ужмылан таум ыштен. Черке служений Юмын Аван леведмыже, Юмын архистратигше Михайлын да чыла святой-влакын кумал шогымышт дене тынысын шукталтше манын тыланен.

ИДАЛЫКЫН ЛЕКТЫШЫЖЫМ ИКТЕШЛЕНЫТ

Ежово селасе Мироносицкий ўдырамаш монастырьште эртыше тўшка кумалмаш деч вара чыла священнослужитель ден приходла гыч толшо ен-влак Православный рўдерыш чумыргеныт. Черке У ий тўналме лўмеш кажне ийын эртарыме Епархиальный погынымаш почылтын. Эн ончыч епархийысе вашталтыш дене палдареныт. Самырык-влак дене пашам ышташ, физкультур ден спортым вяндаш иерей Никита Ивановым, а библиотек пашам вўдаш иерей Евгений Самойловым ойыреныт. Юмонам да моло шергакан ўзгарым аралаш Станислав Поповлан ўшаненыт. Епархийыште архитектор сомылым иерей Никита Смирнов шукташ тўңалеш.

Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн докладыштыже каласен: «Кугун пагалыме ача, иза-шольо ден ака-шўжар-влак! Таче ме кодшо ийын лектышыжым иктешлаш да у паша радамым палемдаш погыненна. Епархиальный советыш пурышо, тўрлў структурым да благочинийым вуйлатыше, черкын настоятельже да клирик-влаклан, монах ден мирян-шамычлан кугу таум ыштем. Тендан верч кумалмем семынак теат мыйын верч кумалза».

Владыка Иоанн чылаштым Священный Синодын пунчалже-влак да шкенжын шуктымо пашаж дене палдарен. Кодшо ийын Звенигово районысо Таир посёлкышто Архангел Михаил лўмеш храмым, Курыкмари район Новая Слободаште Юмын Аван Успеныйже лўмеш храмым, Курыкмари район Паратмары ялыште Юмын Аван Леведмыже лўмеш храмым, орланыше Флор ден Лавр лўмеш Оршанке район Табашино селасе храмыште Юмын Аван Казанский иконыжо лўмеш приделым кугу чин дене святитлыме.

Юмын Аван Иверский иконыжо лўмеш Йошкар-Оласе храмын, Советский районысо Ургакш ялыште святитель Лука (Войно-Ясенецкий) лўмеш храмын, Килемар районысо Визимьяр посёлкышто Юмын Аван «Умиление» иконыжо лўмеш храмын, тыгак Советский

посёлкысо Россий мландыште волгалтше чыла святой-влак лўмеш храмын негызыштым пыштыме. Медведево районысо Куяр посёлкышто Юмын Аван «Йўын пытарыдыме Чаше» иконыжо лўмеш часамлам святитлыме.

Епархиальный погынымаште тыгак Пригородный округын благочинныйже протоиерей Николай Ярошевичын да Курыкмари округын благочинныйже протоиерей Алексей Суцевын отчётыштым колыштмо. Епархийысе пўлка-влакын вуйлатышышт паша лектышышт дене палдареныт.

Святой Возымашым марий йылмыш кусарыше Комиссийым вуйлатыше протоиерей Николай Чузаев моло-влак семынак ыштыме паша нерген каласкален. Кугурак лектышыж дене «Шўм-чон изолык» журналым лудшо-влакым палдарен кодена. 2019 ий тўналтыште Андрей Критскийын Кугу канонжым марий йылмыш кусарен лукмо. Тиде книгаштак преподобный Мария Египетская илыш корныжо нерген возымо. Чыла тиде кугу пўтў годым лудалтеш. Тыгак ончыкыжым кугу акафистникым лукташ шонымаш уло, тидлан кумло наре акафистым кусарыме. Кызыт марла лудаш «Святой Причастийлан ямдылалтмаш» книгаште кум акафист да посна савыктен лукмо «Юмылан курымла годсек йўрышў чыла святойлан акафист» уло.

Вес тўняш кайыше родо-тукымжо верч кажне егын чонжо коршта. Ме нунылан молитва дене гына полшен кертына, сандене колышо-влак верч лудаш кельштарыме Псалтирь ямдылалтеш. У ий деч ончыч тудым савыктен луктын шуктена манын ўшанена.

Москван да уло Русын святейший Патриархше Кириллын туныктен ойлымо ойжо-влак пеш вяян улыт. Тудын 28 посланийже ден проповедьшым кусарыме сборникым лукташ ямдылена.

2020 ийлан «Святой юмоҥа-влак» православный календарь лектеш. Кажне тылзылан тушто Юмын Аван але святой-влакын иконыштан келшен толшо тропарь, кондак да изирак текст марла лиеш.

А. ЧЕМЕКОВА.

УШ-АКЫЛЖЕ ПӨРТЫЛЫН

Мый 15 ий Новогиреевысе 70-ше номеран клинический эмлымверыште служитлем. Йодмаш пеш шуко, чыла шукташ ны жап, ны вий ок сите. Икана мӱнгӱ пеш нойышо тольым. Ты жапыштак телефон йынгыртыш. Трубкаште шортын сӱрвалыше ўдырамашын йўкшым колым: «Акамын мокшыжо пытен, тудо вашке колышаш, а кызыт комышто. Помыжалтмыж деч ончыч толын шуза, собороватлен але Пырчесым подылтен шуктыза».

– Йӱра, йӱра. Акада Юмылан ўшана мо? – йодым.

– Уке, тудо ўшаныше ен огыл!

– Шке кумылжо уке гын, айдемым собороватлаш але Пырчесым подылташ ок лий, – манам.

– Тудыжо комышто, садак нимом ок пале! – ӱрде ойла ўдырамаш. – Тудо Юмылан ўшанен огыл, черкым да поп-шамычым эре вурсен. Умыржӱ мучко чот йўын, сандене мокшыжо пытен. Теңдам ўжмӱ нерген пала гын, ажгына ыле. Ушыжо пурымом деч ончыч вашкерак толза!

Палем, тыгай годым черке таинствым шукташ ок лий, но йынгыртыше ўдырамашын кугу ўшанымашыже да шортын сӱрвалымыже чонем тарватышт. Кузе полшаш лиймым шкежат ом пале гынат, мияш сӱрышым.

Черле ўдырамаш реанимацийыште чылт шкет киен. Паремден кертшаш ен огылат, тудлан полшаш тӱчышӱ иктат лийын огыл. Шуко ий тыште служитлымемлан кӱра реанимаций пашаен-влак мыйым паленыт. Черлын лўмжым каласышым. «Тудлан ынде кӱ полшен кертеш, ала?» – кидыштым лупшалыч.

Изиж годым тынеш пурышо ты ўдырамашын тазалыкше верч Юмын сӱрвален, требник гыч молитвам лудым, шкенжым ыреслышым. Святой верыште лампадке гыч налме ўй пеленем ыле. Тиде ўйым сангашкыже шўрышым да кайышым.

Шўжарже вес кечын адак мый декем йынгыртыш. Больницыш мийыдемлан таум ыштыш, йўкшӱ лыжган шоктыш. «Колен докан, отпеватлаш йоднеже гын веле?» – семынем шоналтышым, но мутланымаш йӱршын вес семын савырныш.

– Акам деке ушыжо пӱртылын. Тудо шкеж деке священникым кондаш йодеш. Сулыкшо верч чот ӱкына, сулыкым касарыктен, Пырчесым подылнеже.

Мом колмемлан ўшаненат кертын омыл.

– Тудо реанимацийыштак мо? – йодым.

– Уке, тўшка палатыш кусареныт, – вашештыш.

Тенгече колаш ямде улшо енын таче коридорышто вучен шогымыжым ужын, мый эшеат чот ӱрым. Удырамаш порын саламлалте.

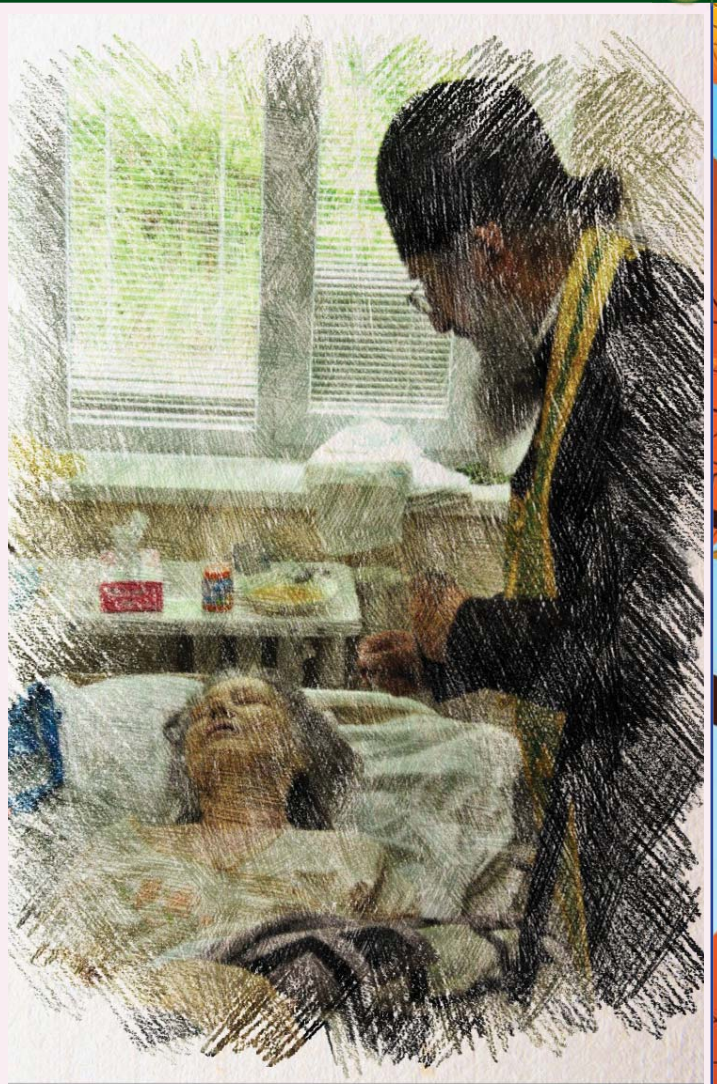
Помыжалтмекыже, тудлан врач-влак

мыйын толмем нерген каласкаленыт. Шўгар тўрыш шушо айдемын илыш умылымашыже йӱршын вашталтын. Лугалт пытыше илышыж нерген чон йӱсын каласкалымыжым, сулыкшо верч чот ӱкынымыжым колыштын, сулыкшым Юмын лўм дене касарышым да Пырчесым подылтышым. Арня гыч уэш Пырчесым подылташ мийышым.

Вара тудым мӱнгыжӱ колтышт. Ик ий эртымеке шўжарже уэш йынгыртыш, акажым отпеватлаш ўжӱ да тудын пытартыш идалыкым кузе эртарымыж нерген каласкалыш. Мокш цирроз дене орланыше акаже тынар эше илен кертын, храмыш эре коштын, Евангелийым лудын, нойымым ончыде, шуко кумалын, чўккыдын сулыкшым касарыктен да Пырчесым подылын. Циррозшо мокшыжым тугак пытарен гынат, кумылжо йӱршын весе лийын. Тынар жапым порын илаш пуымыжлан Юмылан чарныде таум ыштен.

Лишыл еным Юмо деке лишемдаш ўшаным йомдарыше-влаклан тиде историй кугу лыпланымашым пуа. Чылажат тыге савырнен кертеш манын, реанимацийыш икымше гана мийыдем годым мыят ўшанен омыл. Шўжарын йоча гай поро чон дене полшаш тыршымыже, кугу ўшанымашыже Господь деке лишемаш корным почын.

**Протоиерей Алексей Батаногов,
святой князь Владимир лўмеш храмын
настоятельже.
Моско ола.**

Лүметым шарнен, йывыртём

**Декий кугыжа годым,
3 курымышто, Антиохий
олаште философ да колдун
Киприан илен, шочынжо
Карфаген гыч лийын. Изиж годымак
ача-аваже тудым шояк юмылан,
Аполлонлан, служитлаш пуэныт. Шым
ияш улмыж годым юлаш туныкташ
тўналыныт. Лу ияш лиймекеже, онаенлан
тунемаш Олимп курыкыш колтеныт.
Идол-шамыч коклаште, ия-шамыч пелен
илен, Киприан тушто пўртўс вий дене
«модаш» тунемын: тўтан мардеж ден
кўдырчан-волгенчан йўрым ўжын, сад
ден шурно пасум локтылын да ен-влаклан
шучко черым колтен кертын. Вара
тўрлў осаллан эше икмыняр ий Аргос,
Таврополь, Лакедимон олалаште, тыгак
Египетысе Мемфисыште да Вавилонысо
мудреч-шамыч деч тунемын. Ынде тудо
колышо-шамычымат ўжын луктын да
кутырыктен моштен. Кумло ияш улмыж
годым Антиохийыш пўртылын. Ойго
годым полшаш але вес енлан ўчим
гышташ йодын, тудын деке шуко ен
кошташ тўналын.**

Тиде жапыште Антиохийыште мотор
ўдыр Иустина илен. Ачаже идол-влаклан

кумалше онаен Едесий улмаш. Господь
Иисус Христосын туныктымашыж нерген
Иустина ик диаконын каласкалымыжым
колын да, тидын нерген утларак пален налаш
шонен, черкыш кошташ тўналын. Христослан
ўшанаш тўналаш эн ончыч аважым таратен.
Вара шонго ачажымат ўшандарен кертын.
Удыржын ушан шомакшым колыштын, Едесий
шкеат шонкалаш тўналын. Омешыже тудлан
суксо-влак дене пырля толшо Христос кончен
да каласен: *«Толза Мый декем, Мый тыланда
Пылпомыш Кугыжанышым пуэм».*

Эрдене Едесий шке ешыжым христиан
епископ Онтат деке нангаен, тудлан ужмо
омыж нерген каласен, Христос вералан
туныкташ да тынеш пурташ йодын. Онтат
нуным тынеш пуртен, Святой Пырчесым
подылтен да тынысын колтен. Едесийын
ўшанымашыже пенгыдем шумеке, епископ
тудым пресвитерлан шогалтен. Иустина гын
Христос Качыжлан ўшанле лияш товатлен,
пенгыде пўтым кучен, молитвам лудын илен.

Святой Иустинан моторлыкшым поян рвезе
Аглаид ужын шуктен. Ончыч тудым ондалаш
гына шонен, ласка шомак дене ўедылын. Тыгай
нерген мутланымым Иустинан колыштмыжат
шуын огыл, сандене рвезе йўратымаш дене
утыр ылыжын да тудлан марлан лекташ
йодын. Удыр адак вашештен: *«Мыйын Качем
– Христос; Мый Тудлан служитлем да Тудлан
кўра яндарлыкем аралем. Тудо мыйын чонем
да капем чыла лавыра деч арала».*

Аглаид ўдырым нигузе савырен кертын огыл
да Киприан деке польш йодаш каен. Осал
шўлыш-шамычым Иустина деке Киприан кум
гана колтен. Нуно тудым кузе гына ондалаш
тўчен огытыл: чонжым йўлалтыше, капшым
алгаштарыше шонымашым ушышкыжо
шындареныт. Дьяволын кержалтмыжым пален,
Иустина шкенжым ыреслен да уло чон дене
Христос Качыжым сўрвален: *«Господь Юмем,
Иисус Христос! Тушман-шамыч ўмбакем
кержалтыныт, вапшым ямдыленыт да чонем
лунчыртенит. Тыйын лўметым шарнен, мый
йывыртём да Тыланет гына ўшанем. Господь
Юмем, Тыйын кулет улмем палет. Чонемым
Тыланет кучыктенем да Тыйын лўмеш
капемын яндарлыкшым аралем. Тыят, Поро
Кўтўчў, Шке пачатым арале, янлыклан кочкаш
ит пу, капемын чыла уда кумылшупшмашыжым
сенаш полшо».*

Ыресын палыже да молитва деч лўдын, ия-
шамыч тудын деч кораныныт. Вес ия, нинын
деч утларак чоярак, Иустина деке ўдырамаш
тўс дене толын да еш илышын кўлешлыкше
нерген ойлаш тўналын, Святой Возымаш гыч
примерым конден: *«Тек мужыранмашым
чылан пагалат, вате-марий вакшыш языкдыме
лийже, вет яжарланышым да пелашыжым
ондалышым Юмо судитла» (Евр. 13:4).* Иустина
тудынат чоялыкшым шижын, чот кумалын да
шкенжым ыреслен, адак утаралтын.

Ырес пале да молитва деч лўдшў иялан
Киприан чот сырен, тўрлў семын тудым вурсен.
Ынде Иустиналан ўчим ышташ шке тўналын.
Нунын вольыкыштым веле огыл пытарен, а уло
одалан черым колтен. Чыла тиде Иустиналан
кўра лийме нерген мут шарлымеке, ен-

влак тудлан сыреныт, Аглайдлан виеш марлан пуаш темленыт. Удыр нуным лыпландарен, Юмылан чот кумалын. Юмылан йорышō молитваже олаште черым чактарен кертын.

Самырык христианкын тыгай сенымашыжлан Киприан чот 6рын. Тудо ушан ен лийын да келгын шонкалаш тунгалын, кузе тыге лийын кертмым умылаш тыршен. Тыглай 6дырын Христослан ушанымашыже ончылно вет тудо, уло тунян осаллыкше нерген палыше ен, мыскылтышыш, а мастарлыкше нимо укешке лектыныт. Тугеже тудын чыла тунеммыже арам гына, а святой Иустинан ушаныме Юмо деч уло ия полко луден?

Киприан тунам христиан епископ Анфим деке каен, осаллан туныктышо чыла книгажым ен-шамыч ончылнак йулалташ кустен, шкенжым христиан веран негызшылан туныкташ йодын. Сайын ямдылымеке, Анфим тудым тынеш пуртен. Киприан ончычсо пашаж деч йоршын коранын да тугай святой илыш дене илаш тунгалын, 6раш гына кодеш. Ончыч чтец, вара иподиакон, икмыняр жапгыч диакон, а ик ий гыч священник лийын. Уло кумылын тыршымыжым ужын, икмыняр жапгыч Анфим тудым епископлан шогалтен.

Епископ лиймекыже, Киприан святой Иустинам диакониссылан ойырен, а вара 6дырамаш монастырьын игуменияже лияш ушанен. Христосым уло чон дене йоратыше нине кок ен христиан верам шараш да тудым пенгыдемдаш шуко вийыштым пыштеныт. Тунам, христиан-влакым поктылшо император Диоклетиан годым, нунын кундемыштым Евтолмий луман ен вуйлатен. Тудлан Киприан ден Иустина нерген увертарен шуктеныт. Дамас олаш кайымыж годым нуным пырля нангаяш да суд ончык шогалташ манын, Евтолмий Киприан ден Иустинам кучен кондаш кустен.

Киприанын ончычсо илышыжым пален, молан саде пашаж деч коранмыж нерген йодыныт. Ия-шамычын вийдыме улмышт да ырес пале деч лудмышт нерген, Христосын чыла сеныше куатшылан ушанымыже да тудын верч колаш ямде улмыж нерген

святой Киприан чон почын ойлен гынат, орландарыше енын шумшыкыжō тудын шомакше шуын огыл. Тудо Киприаным сакаш да капшым пужараш кустен. Святой Иустинамат чот кыреныт, но тудат чыла чытен. Идол-шамычлан кумалаш сорат гын, чыла орландарымашлан мучаш лиеш манын ойленыт, но святой Киприан ден Иустина шке ушанымашыштышт пенгыде лийыныт. Вара нуным шокшо подыш кудалтеныт. Туштат уло йукын Юмым чапландареныт, да тул нуным йулалтен огыл. Идол-шамычлан кумалше онаен Афанасий каласен: **«Мый шкенан АсклипиЙ юмо лумеш тулыш пурем да нине колдун-шамычым вожылтарем».** Но тудо тунамак йулен колен.

Тыгайым ужын, судия лудын да Киприан ден Иустинам правитель Клавдий деке Никомидийыш колтен. Тушто нуным керде дене руал пушташ судитленыт. Казнитлыме верыш толмеке, Киприан молитвам лудаш жапым йодын. Тудым казнитлымым ужын, Иустина ала чот лудеш шонен да жапым шуен. Тунам ончыч Иустинам руалаш кустеныт. Удыр колымашке лудде каен, керде йымак вуйжым шкеак чыкен, тыгодым чурийже куаныше лийын. Тудын почеш Киприаным тыгак пуштыныт.

Мученик-шамычын титак деч посна колымыштым ужын, Феоктист луман ик ен святой Киприанын колышо капшым миен ондалын, «Мыят христианин улам» манын. Тудымат тунамак руал пушташ судитленыт. Святой-шамычын капышт куд кече туштак, мландымбалнак, киеныт. Вара ала-кō шолып налын, Римыш нангаен да Руфиналан, Клавдий кугыжан тукумжо гыч улшо 6дырамашлан, тояш пуэн. Христосын святой орландарыже-влакым: Киприан, Иустина ден Феоктистым – тудо кугу пагалымаш дене тоен. Тиде 304 ийыште лийын. Шугарышт воктеке ушан дене толшо ятыр ен паремын.

Священномученик Киприан ден орландарыше Иустинам 2/15 октябрьыште пагален шарнат.

Мемнат капда чон чернам Господь нунын молитвашт дене паремдыже!

Ковамын Юмогаже

1992 ийыште 11-ше классыште тунемынам. Моско ола воктене иленна. У ий пайрем деч ончыч Смоленск область гыч тукым акам йынгыртыш да унала толын каяш ўжў, мый денем вашлияш моткоч кўлмў нерген ойлыш. Мыят ачам-авамым ик-кок кечылан акам дека миен толаш тарватышым. Теле каникул жапыште шкена «Жигулиш» шинчын, вес олашке кудална.

Люба мый дечем латкок ийлан кугурак, ты жаплан тудын пелашыже да изи ўдыржў лийыныт. Кокымшо йочам вучымышт нерген уверымат ме куанен вашлийна.

Кастене акам мыйым ўдыржын малыме пўлемыш нангайыш да тоштеммыж дене шемемше юмогам кучыктыш. Варажым мый пален налым: юмога Архангел Гавриилын ыле.

– Ынде тиде тыйын! – шып пелештыш акам.
– Ты юмога тукымыштына ик ўдырамаш деч весе дека кусна. Мылам тудым Нина ковам пуэн.

– Мыланемже молан? – ўрын колтышым.
– Тудо илышыштет полша, кум чудым конда. Тиддеч вара юмогам черкыш нангаяш кўлеш. Тек тушто ик-кок ий шога, а вара тукымысо шкет деч изирак вес ўдырлан пуэт.

Мый акамым тўрлў йодыш дене йыгыжтарен налым: «А могай чудо? Кунам тудым вучыман?» «Чыла шке умылет», – мане Люба да тидын нерген нигўланат ойлаш ыш кўштў, поснак атеист ачамлан. «Тыйын илышыштет могай чудо лийын?» манын йодмемлан, акам мален кийыше изи ўдыржым да мўшкыржым ончыктыш: «Йочам нигунамат ыштен от керт манын, врач-влак ойленит ыле». Эше тудо кеч кок молитвам тунемаш, Евангелийым лудаш да Юмын кўштымыж почеш илаш темлыш.

Тудо жапыште мый Юмылан ўшанен омыл, сандене мўнгў толмеке, юмогам шифонерысе кўшыл шўрлыкыш шогалтенамат, чудым пеш вученам. Лотерей дене шуко оксам модын налам але иктаж вес йўн лектеш, шоненам. Ала ик ўрыктарышыжлан ачамын юмогам мумыжым да, атеист койышыжым ончыктыде, аважын (Нина ковамын) тудым чот аралымыж нерген шарналтымыжым шотлыман? Уке улмаш.

Жап эртен. Школ дене чеверласыме кас деч вара ик классыште пырля тунемме йолташна икмынар еным дачышке унала ўжў. Кайышаш кечын эрдене воштончышыш ончалымы – шкемым шым пале: уло шўргем йошкар тамга дене леведалтын. Ондакат чўнча лектеден, но тынаре огыл. Кумылем чот волыш, «моторлыкем» кеч изиш петыраш манын, авамын кече деч аралалтме шляпажым чияш шонышым. Тудым шифонер гыч лукмем годым юмога кўшыл тўрвем перен волен возо. Мый тудым мўнгеш шогалтышым, шляпам чийышым да автобус останковыш куржым. Туштыжо мыйым Юля ден Лена вученыт. Мыйым ужын, утен каен воштылаш тўналгыч. Кўшыл тўрвем пуал оварен улмаш. Кумылем тыгакат уке ыле, мый, шортын, мўнгў куржым. Юля почешем мийыш, а Лена дачышке кудале.

Кок кече гыч шўргем ончычсо гаяк ару лие, но ме моткоч неле уверым колна. Лена аламогай ларёкышто ликерым налын намиен. 1990-ше ийлаште шоя арака шуко ужалалтын. Ленан ликержо лач тыгай улмаш. Дачыште лийше ўдыр-рвезе-влак, кў тиде сийым подыл ончен, шукынжо аяргеныт, а кок ўдыр колэн.

Мый умылышым, ковамын юмогаже икымше чудым ыштен, мыйым утарен коден. Тидын нерген пален налмек, ачам моткоч вашталте. Тудо вурседылым чарныш, юмогалан пўлемешем посна лукым ыштыш. Еш дене Евангелийым лудаш тўнална, мый кок молитвам тунемым.

Юля дене Москосо ик вузын экономике факультетышкыже тунемаш пурышна. Тунемаш мыланна келшен, но мўнгў гыч институтыш миен шуаш кок шагатат пеле кўлын. Сандене, икымше сессийым сайын эртарен колтымекына, ача-авана-влак кугу пўлекым ыштышт: институт пеленак ик пўлеман да телефонан пачерым айлышт. Пачерын озаже – ончычсо десантник, Юлян ачажын йолташыже. Шкеже пелашыжын пачерыштыже пошкудо пўртыштў илен. Ача-аванан йодмышт почеш, ме индеш шагат кастене пачерыште лийшаш улына ыле. Лач тиде жапыште пачер оза шке овчаркыж дене уремыш лектын да окнаштына тул коймым терген. Тиддеч посна пелашыжат чўкыдын пуреден коштын.

Тылзе эртымек, институтыштак кумшо курсышто тунемше пеш весела да чулым ўдыр дене палыме лийна. Белла шкеже Кавказ вечын толын. Мемнам изаже-влак дене палымым ыштыш. Нунжо пеш мотор, сай койыш-шоктышан лийыныт, модо почеш чиеныт, иномарке дене кудалыштыныт. Йомак гыч толшо принц гай чучыныт, нунын пелен «вуйым йомдаренна». Мыланна чўкыдын пеледыш аршашым пўлекленит, кафеш да видеозалыш коштыктыныт. «Комендант жаплан» кўра ме кечывалым коштынна, Белла эреак пеленна лийын, рвезе-влакат шкеныштым пеш тыматлын кученыт.

Палыме лийме деч арнят пеле эртымек, мемнам шуматкечылан Рублевкыш кочаштын лўмгече пайремышкыже ўжыч. Кугу ешышт дене палымым ышташ шонымышт нерген ойлышт. Меат келшышна, сандене ты каныш кечын тунемаш тўналына манын ондален, ача-аваланна увертарышна. Кугарнян юбилярлан пўлекым кычал коштмына годым Юля алакузе яклешт камвозо да йолжым сусыртыш. Травпунктышто йолым пенгыдын пидыч да Юлялан икмынар кече кияш гына кўштышт. Коктынат умыленна: джигит-влакын кугу ешышт дене палыме лияш ок логал. Юля каен огеш керт, а мый шкетын нигушкат ом тарване.

Шым шагат кастене пачерышкына вучыдымын Белла толын лекте. «Кочай деке кызытак каена, – мане. – Тыландя посна пөлемы пуат, а эрдене үстембак погаш полшаш тўналыда. Изам-влак уреммыште улыт, вучат». Но Юля юлжым ужын, вашталт кайыш да «Чечас толам веле» манын лектын куржо. Ом пале, молан мый почешыже тарванышым, но уремыш шым лек, а подъезд омса шелше гыч эскераш тўналым. Икымше пачашыште лампычке йўлен каенат, мыйым урем гыч нигө ужын огыл. Белла машина деке мийыш, рвезе-влаклан ала-мом ойлыш, да мый Юля кавалержын сырен кычкырлымыжым кольым: «Мо?! Орадеш ужит мо? Ме нунылан тынар оксам пытарышна! Кызытак нангаена!» «Принц»-шамычет да шўжарышт вигак ала-могай яныкыш савырнышт. Мый моткоч лўдым. Вуйышкеш самырык ўдыр-шамычын йоммышт нерген увер-влак толыч. Нылымше пачашыш кузе куржын кўзымемат ом шарне. Омсам тўкылен шындышым, чыла Юлялан каласкалышым. Тиде жапыште омсашке йынгыртышт, но мый шым поч. Омса вес велне лўдыктыл ойлаш тўналыч, вара омсам шалаташ тўналыч. Юля милицийыш йынгыртыш, а мый мо дене кертынам, туддене омсам чараклаш тўченам. Омса почылташ тўналме жапыште площадкыште кугун мутланыме пўрьян йўкым да пий оптымым кольым...

Вара пален налым, тудо кастене авам пошкудо ўдырамаш дене коктын чайым йўын шинченыт. Ты жапыште пөлемыштем моткоч кугу йўк дене ала-мо камвозын. Авам ден пошкудо ўдырамаш пөлемышкеш куржын пуреныт, но чылажат веран верыште лийын, лач юмогам полкышто шоген огыл, а киен. Но тудо нигузе тыгай йўкым пуышаш огыл? Авам ала-мом шижше гай мемнан дек йынгыртен, а ме колын огынал, сандене мемнан деке миен ончалаш пачер озам сўрвален йодын. А туддеке ты жапыште десантник йолташыже пурен улмаш. Пийым налын, нуно мемнан деке тарваненыт да омсам шалатыме жапеш толын шуыныт.

Милицият вашке толын шуын, джигит-влак ден Беллам кученыт. Белла нимогай студентке лийын огыл, а ик «принцшын» пелашыже улмаш. Тиде группировко ўдыр-шамычым шолышт, бордельшыш ужален. Адакше палыме лийме кечынак Юля «Пачер мыйын» манын ойлен улмаш. Нуно илыме верымат поген налаш шоненыт. Тыге юмогам кокымшо гана мыйым арален кодыш.

Милиций пашаен-влак мемнам джигит-шамычын йолташышт деч аралаш манын, институтышто академический отпускым налаш да вес олашке илаш куснаш темлышт. Юля ешыж дене Ленинград областыш родышт деке кудале. Меат илаш верым муна, мый чўчўн палымыжын фирмыштыже бухгалтерлан тыршаш тўналым. Чыла документыште вес фамилиян лийынам.

Идалыкат пеле гыч мыланна увертарышт: бандит группировкым шалатыме. Мыят шке фамилием пўртылтышым, институтышто заочно тунемаш тўналым. Тошто пачернам ужален, кызыт илыме олаште вес пачерым нална.

Фирмын озаже уста бизнесмен, сай айдеме ыле. 1996 ийыште мыйым шке кабинетшыкыже ўжыктыш да, пеш шерге иномаркым налын, мыйым ўмбаке возыкташ йодо. Мый келшышым, кок кече гыч чапле машинан озаже лийым. ГАИ-ште документым ыштыме деч вара вуйлатышем черкыште святитлаш кўлмө нерген ойлыш. Эрлашын, кугарнян, тудо, пелашыже,

шофёр да мый индешле менге торасе черкыш тарванышна. Пеленем юмогам налым. Машинам святитлыме деч вара тудым черке воктенысе святой памаш вўдеш шўалтышым, яндар солыкеш вўдылалын, бардачокыш пыштышым, да монден коденам. Пешыжак шым коляне, шочмын налам манын шоналтышым. А рушарнян мўнгышкеш Аркадий шофёр тольо да машина йоммо нерген ГАИ-шке йодмашым возаш каяш кўштыш. Вуйлатыше у машинам, а мый юмогам йомдарымылан коляненна. 1990-ше ийлаште йомшо машинам муаш шоныманат огыл ыле, жап тугай лийын.

Машина йоммеке, мый вигак юмогам кычалаш тўналым. Ала шолыштшо ен тудым антикварный кевытыш пуэн, шонышым. Яра жапыштем Москвасе да Москва воктенысе олалаште кевытлаш пуреден коштынам. Кычалаш тўналмем деч ик ий эртымек, икана адакат ик антикварный кевытыш пурен, ужалышылан юмога нерген ойлаш тўналым. Кевытыште мый дечем посна эше ик самырык рвезе лийын. Тудет мыланем ойла: «Чыла юмога канон почеш возалтын. Те образым кагазыш кусарыза, шкендан телефон номердам возыза, антикварный кевытлаш кодыза». Мыланем шонымашыже келшыш, но кузе тидым ышташ, пален омыл. Рвезет сўрчече-дизайнер улмаш, мылам полышыжым темлыш. Тудо кечынак ме листовкым ямдылышна да кевытлашке шарышна. Тиддеч вара туддене келшаш тўнална, сўанымат ыштышна.

Мый тиде кумшо чудо манын шонышым, но тиде тыге огыл улмаш. Ачам пеш нелын черланыш. «Операцийым мыняр вашке ыштет, тунаре сайрак лиеш», – маньыч врач-влак, но тўрланаш ўшаным иктат пуэн огыл. Операцийлан шуко окса кўлын. Ачам, диагнозышым пален, пачерым, машинам ужалаш пенгыдын чарен.

Ик кечын мыйым вучыдымын милицийыш ўжыктышт да иномаркым мумо нерген увертарышт. Машинам Аркадий шофёр шолыштын да тўрмаште шинчыше йолташыжын гаражышкыже шогалтен улмаш. Чыла шыпланымек, ужалаш шонен, но шкеже грузовик йымак логал коллен. Вич ий гыч йолташыже шинчен лектын да гаражыштыже тыгай вучыдымо пөлекым муын. Чытен кертын огыл, машинам заводитлен, олаш кудал лектын, изи аварийным ыштен. Тыге милиций кидыш логалын. А юмога бардачокыштак киен.

Ик милиционерже мылам машинам ужалаш темлыш. Мо ўрыктара: операцийлан кўлмө акым каласыш! Автомобиль мыйын лийын огыл, сандене кок кече вучалташ йодым. Шкеже ончычсо вуйлатышем кычалаш пижым. Нимогай ўшан деч посна фирмын ончычсо тўн бухгалтержылан йынгыртышым. Тудо мыйым колышт нале да вучалташ кўштыш. А кок шагат гыч вуйлатышем мый декем шке йынгыртыш да машинам ужалыме оксам ачамлан операцийлан кучылташ кўштыш. Тиде юмогамын кумшо чудыжо лийын!

Операций деч вара ик ий гыч ачам йўршеш тўрланыш, сай пашам муо. Православный книгам лудаш, черкыш кошташ, пўтым кучаш тўнале. А мый ковамын юмогажым Любан ўдыржылан пуышым. Ушанем, тудланат илышыштыже тугакак полшаш тўналеш. Вет мыланна кум чудым веле огыл колтен, ешнама Юмо деке лишемден, ўшаннам пенгыдемден.

Валерия ГОНЧАРОВА.
«Славянка» журнал гыч налме.
Лидия АЛПАЕВА келыштарен.

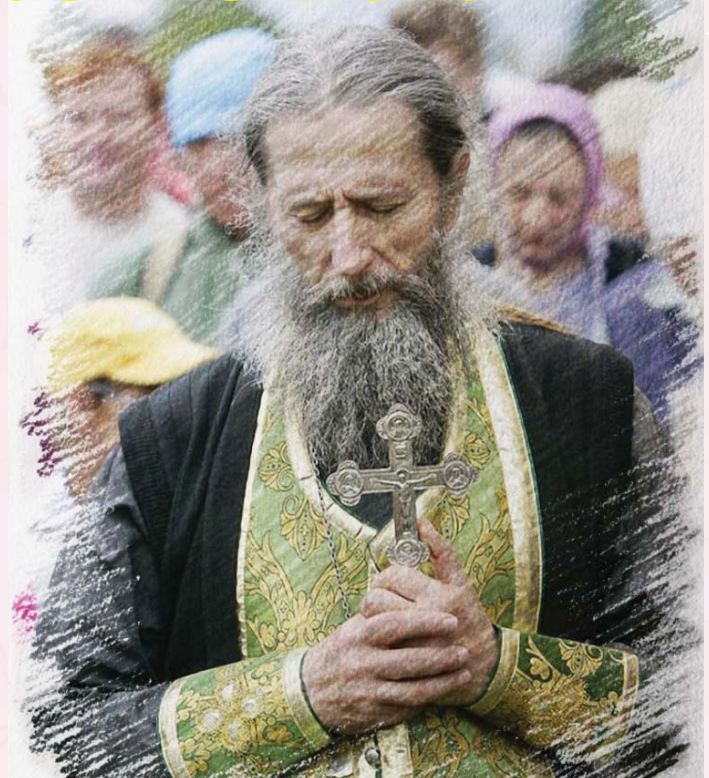
* Туныктен каласыме шомак *

Селасе храмыш служитлаш у священником колтеныт. Священник суртдымопечыдыме енын гай шүкшө вургемым чиен да эрдене эр служитлышаш черкыж деке миен, иктаж нылле минут воктеныже коштын. Тиде жапыште икте почеш вес ен черкыш толын, калык шуко погынен. Күчызыла койшо священник чылашт дене порын саламлалтын, но вашмутым колын огыл. Толшо-влак, шкеныштым күшкө шынден, үмбакаже тура онченыт, йырыным ужмо семын, чурийыштым куптыртеныт. Кочкыш налаш оксам йодмыжлан, тыгыде оксамат нигө пуэн огыл. Черкыш пурен, калык шенгелне шогымыж годым тудын нерген староста увертарен:

– Мемнан черкыш у священник толмо дене тендам саламлем!

Ен-влак совым куанен кыренят, вучен, йыр ончыштыныт. Күчызё вургеман енын алтарь деке лекмекаже, чыланат тунгылген шогалыныт: совым кырым чарнен, үмбакаже брын онченят. А тудо Евангелийым почын да лудаш тунгалын:

– Вара Кугыжа Шкеж деч пурлаште улшо-влаклан каласа: «Ачамын суапландарымыже-влак, толза. Туням ыштыме годымак тыланда ямдылыме Кугыжанышым те кызыт наследник семын налза. Вет Мый шужышо лийынам, те Мылам кочкышым пуэнда; йүмем шуын, те Мыйым йүктенда; ордыж ен лийынам, те Мыйым суртышкыда пуртенда. Чара лийынам, те Мыйым чиктенда; черле лийынам, те Мый декем коштында; казаматыште лийынам, Мый декем ужаш миенда». Тунам чын ыштыше-влак Тудлан вашештат: «Господь, кунам ме Тыйым шужышым ужынна да пукшен улына? Але кунам ме йүмет шумым ужынна да Тылат йүжаш пуэнна? Кунам йот ен улметым ужынна да суртышкына пуртенна? Кунам Тыйым чарам ужынна да чиктенна? Кунам ме Тыйым черлым але казаматыште ужынна да Тый декет миенна?» А Кугыжа нунылан каласа: «Тыланда чынак ойлем: мом те нине изирак изашольым-влак кокла гыч иктыжлан ыштенда, чылажымат Мыланем ыштенда». Вара шола могырышто улшо-влаклан каласа: «Каргыме-влак, Мый дечем коранза, дивол ден тудын суксыж-влаклан ямдылыме кумышлык тулыш кайыза. Вет Мый шужышо лийынам, те Мылам кочкаш пуэн огыдал; йүмем шуын, те Мыйым йүктен огыдал; ордыж ен лийынам, Мыйым пуртен огыдал; чара лийынам, Мыйым чиктен огыдал; черлат лийынам, казаматыштат

лийынам, а те Мый декем коштын огыдал». Тунам нунат Тудлан вашештат: «Господь! Кунам ме Тыйым шужышым але йүмө шушым, але ордыж улшым, але чарам, але черлым, але казаматыште ужынна да Тылат полшен огынал?» Тудо нунылан вашештат: «Тыланда чынак ойлем: мом те нине изирак-влак кокла гыч иктыжлан ыштен огыдал, Мылам ыштен огыдал».

Лудын пытарымеке, прихожан-влаклан тудо шкенжын тачысе шижмашыже-влак нерген каласкален: кузе тудлан нунын верч йондымө лийын, кузе тудын чонжо ойгырен. Шукын шорташ тунгалыныт, южышт, проститлаш йодын, шке семынышт Юмым сөрваленыт.

Священник тунам ен-влаклан эше тыге каласен: «Таче мый тыште черкым огыл, а тыглай гына погынышо калык тужкам ужым. Туняште тыглай калык шуко, а Христосын тунемшыж-влак пеш шагалын улыт. Кунам те Тудын күштымыжым шуктен илаш тунгалыда? Шарныза: үжмыжө, тынеш пурышыжо шуко, но Юмын ойгырен налме чын Православный христианинже пеш шагал! Чын христианин лияш манын, вес еным да тудын илышыжым умылен моштыман, икте-весын нелытшым прыля нумалман!»

"ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оладе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организация.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 1.10.2019 ий. 0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пöрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем. **Тел.:** (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Түн редактор: Н.В. Чузаев.

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.П. Чемекова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

ОКТАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		7	14	21	28
ВТ	1	8	15	22	29
СР	2	9	16	23	30
ЧТ	3	10	17	24	31
ПТ	4	11	18	25	
СБ	5	12	19	26	
ВС	6	13	20	27	

7	- праздники двенадцатые	8	- дни строго поста
14	- праздники великие	9	- трапеза без мяса
8	- сплошные седмицы	10	- разрешение на рыбу
10	- дни поминовения усопших	11	- разреши. на раст. масло
14	- дни постные	12	- разрешение на вино
		13	- разрешение на икру рыбы

4 – Святитель Димитрий Ростовскийын кечыже.
6 – Москван святительже Иннокентийын кечыже.
8 – Преподобный Сергей Радонежскийын кечыже.
9 – Апостол да евангелист Иоанн Богословын да Москва ден уло Российын патриархше святитель Тихонын кечышт.
10 – Священномученик Петр

Крутицкийын кечыже.
11 – Преподобный Харитон Исповедникын, Радонежысе преподобный Кирилл ден Мария схимонах-влакын да Юмылан йорышо кугу княгиня Елисаветан кечышт.

14 – Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лүмеш пайрем. Кокшайск поселкысо да Алексеевский, Марисола, Упша, Чкарино, Эмеково, Чодраяр селаласе черке-влакын престольный пайремышт.

15 – Праведный воин Феодор Ушаковын кечыже.
17 – Гурий Казанский ден Варсонофий Тверской святитель-влакын кечышт. Азъял-Пөтъял черкын пайремже.

18 – Москвасе святитель-влакын кечышт.

19 – Апостол Фоман кечыже.
21 – Вятский святой-влакын кечышт.
22 – Апостол Иаков Алфеевын кечыже.
23 – Оптинысе преподобный Амвросийын кечыже.
26 – Юмын Аван Иверский иконыжын кечыже.
27 – Түнямбалысе 7-ше Погынышто лийше святой ача-влакын кечышт.
28 – Ковровын епископшо святитель Афанасий исповедникын кечыже.
30 – Марий кундемсые священномученик Анатолий Ивановскийын кечыже. Пектубай селасе Христос Шочмо лүмеш черкын пайремже.
31 – Апостол да евангелист Лукан кечыже.

ПЕРКАН ЛИЙЖЕ

ПАРЕНГЕ – КОКЫМШО КИНДЕ

Паренге лектыш тений шукуштым кундарыш: шуко да шолдыра шочо. Кокымшо киндылан шотлымо ты пакчасаска гыч озавате-влак могай гына кочкышым ыштен огыт мошто! Ты радамым пойдара манын, тыланда икмыняр рецептым темлена. Паренгым йоратыдыме-влакат нуным уло кумылым кочкаш тунгалыт, шонена.

ПАРЕНГЕ МУНДЫРА

Күлыт: 6 шолтымо паренге, 2 күчымö муно, ложаш, 100 г сыр, шинчал, йоныштымо шем пурис, нөшмүй.

Паренгым келге атыш пыштыза, тамже дене шинчалым, пурисым шавалтыза, муным пудыртен кудалтыза да үш дене шурыза. Вара ложашым ешарен, пенгыде руаш лиймешкыже туржса. Икмарда мундыра-влакым ыштен оптыза. Кажне мундырам лаптыртыза, көргышкыжө төркаш нүжымö сырым пыштыза да паренге мундыран түржым когыльо семын ненчыза. Мундырада кидыш ынже пижедыл манын, ложашым шавалтыза. Шокшо салмаш нөшмүйым пыштыза, мундыра-влакым кок мogyр гыч чевергымешкыже жаритлыза. Тыгодым көргыштö улшо сыр лева, паренге мундырада пеш тамле лиеш.

ПАРЕНГЕ ПЕЛЕДЫШ

Күлыт: 1 кг күчымö паренге (кокла кугытан да икгайрак лийыт гын, сайрак), 100 г сыр, 50-100 г шүшмүй, шинчал.

Паренгым эрыктыза. Шындаш лийже манын, кажныжын ик мogyржым пүчкын налза, пеледышыш савырыза. Кузе тидым ыштыман? Паренгым пүчмö мogyржо дене шындыза, падыштыме семын пүчкедыза, но мучаш марте ида пүч. Тыгодым паренге падырашшамычда пеледыш семын шарлат. Паренгешамычым противеньыш шындылза, шинчалым шавалтыза, кажныжын көргышкыжө изи падыраш шүшмүйым пыштыза, умбачынже төркеш нүжымö сырым шавалтыза да ырыктен ямдылыме духовкыш 30-40 минутлан шындыза.

КӨРГАШАН ПАРЕНГЕ

Күлыт: 8 күчымö паренге, сөсна да ушкал шыл гыч ыштыме 500 г фарш, 2 вуй шоган, 150 г шүшмүй, шинчал, йоныштымо шем пурис.

Вич паренгым шолдыра төркеш нүжыза. 2/3 ужашыжым шүшмүй дене йыгыме йүштö салмаш шарыза, салма түрешат логалже. Кум паренгым жаритлаш ямдылыме гай пүчкедыза, тушко тыгыдын падыштыме шоганым, тамже дене шинчалым, пурисым, фаршым ешарыза, сайын варыза. Тиде вартышым паренган салмаш шарыза, умбакше шүшмүйым пүчкеден пыштыза да кодшо паренге дене леведса. Йүштö духовкыш шындыза, 180 градус марте чүктыза. 1,5 шагат гыч духовкым 230 градус марте кугемдыза, эше 15 минут шинчыктыза.

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

Куанен чиялтена

ЮМО, СЕРЛАГЕ

• Яндар-яндар памаш вўд
• Энерышке йоген вола.
• Кужу корно деч ом лўд,
• Тиде вер чонем эмла.
• Йырымваш моткочак сыльне,
• Памаш воктене - часамла.
• Шижмашем моткоч куатле,
• Чан йўк мўндырчын шокта!

Припев:

• Юмо, серлаге, Юмо, серлаге.
• Кок мут ушыштем пўрдеш.
• Юмо, арале, Юмо, арале,
• Чонем энертышым йодеш.

• Вий-куатым ешараш
• Мый сортам чўктен йодам.
• Тышке корным такырташ
• Умыр мучко тўналам.
• Шем вий шуко тўня мучко,
• Тидын верч тургыжланем.
• Ушанем Тыланет, Юмо,
• Тый денет чыла сенем.

Припев:

Р.СМОЛЕНЦЕВА.

ВЕСЕЛАН МОДЫН, ЖАПЫМ ЭРТАРЕНА

МО
ТЫШТЕ
УТО

Икгай кок паровозикым
кычда му

